

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри історії України
та всесвітньої історії
Протокол № 10 від 28 березня 2024 року
Завідувач кафедри Оксана БАБАК

РОЗРОБЛЕНО

Головою фахової комісії
зі спеціальності Олександр ЧОРНИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ЦДУ імені Володимира Винниченка
від «22» квітня 2024 року № 78/1-ун
Голова приймальної комісії
Ректор Євген СОБОЛЬ

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з ІСТОРІЇ
для осіб, які вступають на перший рік навчання
денної/заочної форми навчання
на основі ступеня (рівня) бакалавра (спеціаліста або магістра)
для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
зі спеціальності **014.03 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)****

Кропивницький – 2024

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого ступеня вищої освіти або освітнього рівня молодшого спеціаліста, бакалавра (або такого, що здобувається), яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми бакалаврського рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Програма фахового випробування з історії складена для абітурієнтів, які вступають на II або III курс денної/заочної форми навчання на основі освітнього рівня молодшого спеціаліста, або ступеня (рівня) бакалавра, або вищого ступеня (рівня) вищої освіти, або якщо ступінь бакалавра або вищий ступінь здобувається не менше одного року та виконується в повному обсязі індивідуальний навчальний план для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія).

Програма фахового випробування охоплює два структурні складники, з-поміж яких виділено: «Блок А: Історія України» та «Блок Б: Всесвітня історія XX–XXI століття».

Форма проведення фахового випробування – письмове виконання тестових завдань.

Структура екзаменаційного білета. Кожен абітурієнт отримує варіант тестових комплексних завдань, який містить завдання з історії України від стародавніх часів до сьогодення та всесвітньої історії XX–XXI століття трьох рівнів складності. Екзаменаційний білет містить 2 питання III рівня складності, 2 питання II рівня складності, 5 тестових питань I рівня складності.

Рівень III передбачає повне розкриття теоретичного питання, аргументацію основних положень, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, подій формулювання власного судження, аргументацію висновків.

Рівень II містить завдання, метою яких є виявлення знань, умінь і навичок випускників в частині складання порівняльних таблиць, структурно-логічних схем, тезисного плану відповіді, хронологізації та синхронізації історичних подій, тощо.

Рівень I – це тестові завдання репродуктивного рівня, які передбачають вибір правильної відповіді з кількох запропонованих варіантів, коротке пояснення історичного поняття тощо.

Завданням фахового випробування з історії є відбір абітурієнтів та виявлення у кожного з претендентів достатнього рівня підготовки з історії, на базі якого можлива самостійна робота у вузі. Відповідно до цього

абітурієнт повинен знати:

- означення основних історичних понять, законів і процесів суспільного розвитку;
- історичні факти і події історії України від найдавніших часів до XXI століття;
- історичні факти і події всесвітньої історії XX–XXI століття.

абітурієнт повинен уміти:

- порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб, спираючись на здобуті знання, на основі альтернативних поглядів на проблеми;

- зіставляти історичні події, процеси за періодами (епохами), орієнтуватись у науковій періодизації історії України та всесвітньої історії XX–XXI століття;

- розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних умовах;

- вміти працювати з усіма доступними джерелами знань, самостійно добувати історичну інформацію;

- аргументовано, на основі історичних фактів обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок, виявляти розбіжності в позиціях, критично ставитись до тенденційної інформації.

Тривалість підготовки письмової відповіді за змістом усіх питань екзаменаційного білету **90 хв.**

Структура екзаменаційної оцінки. Екзаменаційна оцінка формується на основі **200-бальної накопичувальної системи.**

Кількість балів за виконання завдань білета:

- два питання III рівня – 0-60 балів (120 балів)
- два питання II рівня – 0-30 балів (60 балів)
- п'ять питань I рівня – 0-4 бали (20 балів)

Мінімальна позитивна оцінка фахового вступного випробування складає **100 балів**. Особи, які отримали за фахове вступне випробування менше ніж 100 балів, позбавляються права участі в конкурсі за спеціальністю 014.03 Середня освіта (Історія).

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

БЛОК А

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Українські землі у складі іноземних держав у XIV– XVI ст.

Розчленування України й входження її земель до складу Литви, Польщі та інших сусідніх держав (Волинь, Чернігово-Сіверщина, Поділля, Київщина, Переяславщина). Боротьба Польщі, Угорщини й Литви за Галичину й Волинь. Включення Буковини до складу Молдовського князівства. Закарпаття під владою Угорщини.

Литовсько-Руське князівство. Кревська унія 1385 р. Захоплення Польщею Галичини. Поява терміна “Україна”, його значення. Становлення української народності. Боротьба із Золотою Ордою. Битва на Синіх Водах і на р. Ворсклі. Грюнвальдська битва, її значення. Захоплення Польщею Західного Поділля. Ліквідація удільних князівств. Утвердження Туреччини і Кримського ханства на Півдні України. Захоплення Московською державою Чернігово-Сіверської землі. Соціально-економічні відносини на українських землях. Литовські статuti. Міста і Магдебурзьке право. Закріпачення селян. Захоплення Польщею Київщини, Волині, Брацлавщини. Люблінська унія 1569 р. Берестейська церковна унія 1596 р. та її значення. Петро Могила.

Виникнення українського козацтва. Козацько-селянські рухи в Україні наприкінці XVI – першій половині XVII століття.

Колонізація Подніпров'я й Запоріжжя. Джерела та причини виникнення українського козацтва. Українське козацтво у другій половині XV – XVI ст. Козацька символіка. Територія, чисельність, заняття, побут, звичаї. Виникнення Запорізької Січі, устрій, військо мистецтво. Байда Вишневецький. Реєстрове козацьке військо. Роль українського козацтва у боротьбі українського народу проти агресії Туреччини і Кримського ханства. Гетьман П. Сагайдачний. Хотинська війна. Наростання соціального протесту після унії 1569 р. Форми соціального протесту. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського, С. Наливайка. Народні рухи 20 – 30-х років. Тарас Федорович (Трясило). Яків Острянин. Придушення повстань.

Розвиток культури України у середині XVI – середині XVII століття.

Братства і їх роль у розвитку української культури. Книгодрукування. Літописи. Усна народна творчість. Освіта. Острозька і Львівська школи. Братські школи. Києво-Могилянська колегія. Театр. Архітектура. Побут, звичаї українського народу. Видатні представники української культури.

Визвольна війна українського народу 1648 – 1657 рр.

Причини, характер і рушійні сили Визвольної війни. Богдан Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польського війська під Пилявцями. Народні герої М.Кривоніс, І.Богун, Д.Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Події 1652 – 1653 рр.

Формування української державності в ході Визвольної війни.

Зборівська угода 1649 р. Формування території Війська Запорізького. Органи влади й управління. Роль гетьмана. Козацька рада. Генеральна старшина. Генеральна військова канцелярія. Стосунки із сусідніми державами. Міжнародне визнання.

Переяславська угода 1654 р. та її наслідки для України.

Відносини між Гетьманщиною та Московською державою. Переяславська рада 1654 р. і укладення українсько-московської міждержавної угоди. Березневі статті 1654 р. та ставлення до них різних суспільних верств і церкви в Україні. Політичне становище України після Переяславської ради. Продовження війни з Польщею. Союз із Швецією. Загострення стосунків із Москвою після Віленського перемир'я 1656 р. Смерть Богдана Хмельницького.

Соціально-економічне і політичне становище України в другій половині XVII ст.

Розвиток подій в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Боротьба старшинських угруповань за владу в Україні. І.Виговський. Гадяцький договір. Андрусівський договір. Розчленування українських земель. Епоха “Руїни великої” в Україні. П. Дорошенко. І. Самойлович. “Вічний мир” Московського царства і Речі Посполитої та його наслідки для України. Стан економічного розвитку. Ліквідація самостійності української православної церкви. Становище на Правобережжі. Формування козацьких полків. Становище Галичини у Речі Посполитій. Культурний розвиток України в другій половині XVII століття.

Українські землі у XVIII ст.

Економічний розвиток. Гетьманування І.Мазепи. Північна війна та Україна. Наступ царизму на автономію України. Українсько-польські, українсько-шведські зв'язки. Невдача планів І.Мазепи. Зруйнування російськими військами Батурина та інших міст і сіл України. Полтавська битва. Зруйнування Запорізької Січі. І. Скоропадський. Українська еміграція. П. Орлик, його Конституція. П. Полуботок. Створення Нової Запорізької Січі. Особливості соціально-економічного розвитку Правобережжя. Опришківський рух у Галичині. О. Довбуш. Розвиток сільського господарства. Юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережній і Слобідській Україні. Розвиток промисловості. Торгівля. Міста. Централізаторська політика царського уряду. Остаточна ліквідація автономного устрою. Перша Малоросійська колегія. К.Розумовський. Ліквідація гетьманства. Коліївщина 1768 р., її соціальне та політичне підґрунтя. М. Залізняк, І. Гонта. Рух опришків. Російсько-турецькі війни 1734 – 1739, 1768 – 1774 і 1787 – 1791 рр. Приєднання й початок колонізації Південної України. Заснування Херсона, Катеринослава, Миколаєва й Одеси. Поділи Речі Посполитої, доля українських земель. Друга Малоросійська колегія. П. Рум'янцев – генерал-губернатор Малоросії. Маніфест Катерини II про ліквідацію Запорізької Січі. Доля українського козацтва. Роздача царизмом запорізьких земель. Історичне значення Запорізької Січі. Кінець Гетьманщини, її місце в історії української державності. Запровадження в Україні нового адміністративного устрою. Реакційна політика царизму. Русифікація. Заборона української мови. Києво-Могилянська академія. Освіта. Книговидавнича справа. Наукові знання. Г.Сковорода. Літописи С.Величка, Г.Габ'янки, Самовидця. Архітектура. Музика. М.Березовський, А.Ведель, Д.Бортнянський. Література. Живопис.

Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX століття.

Становлення капіталістичних відносин в Україні на початку XIX ст. Колонізаторська політика російського царизму в Південній Україні. Система адміністративно-територіального управління на українських землях під владою Російської імперії. Адміністративно-територіальна структура “Королівства Галіції і Лодомерії”. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини і Буковини. Заходи українського дворянства щодо відновлення автономії України. В.Капніст, М.Лукашевич.

Поширення західноєвропейських революційних ідей в Україні після завершення війн із Францією. Декабристський рух в Україні. Товариство об'єднаних слов'ян. Повстання Чернігівського полку. Українська інтелігенція й формування національної свідомості. Поява масонства в Україні. Культурне відродження. Кирило-Мефодіївське товариство, його керівники та програмні документи. Роль товариства у національно-визвольному русі слов'ян. Т.Г.Шевченко.

Початок національного відродження в Галичині. “Руська трійця”. Події революції 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада, її діяльність. Скасування кріпосного права. Українці в першому парламенті Австрії. Перші українські газети. Консолідація

українства Буковини та Закарпаття. Лук'ян Кобилиця.

Антиукраїнська політика царизму в галузі культури. Освіта і наука. Відкриття університетів у Харкові та Києві, ліцеїв і гімназій. М. Костомаров, М. Максимович, І. Срезневський, Т. Осиповський, М. Остроградський, І. Котляревський, Т. Шевченко – основоположники нової української літератури та літературної мови. Мистецтво. Зародження української опери. С. Гулак-Артемовський. Народне мистецтво. Розвиток культури на західноукраїнських землях. М. Левицький, І. Могильницький, О. Духнович.

Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX століття.

Посилення кріпосницького гніту протягом першої половини XIX століття. Нові явища в економіці. Посилення промислового розвитку. Антикріпосницька боротьба. «Київська козаччина». Підготовка реформ про звільнення селян від кріпосної залежності. Скасування кріпосного права. Особливості селянської реформи в Україні. Земська, міська, судова, військова реформи, їх значення для подальшого соціально-економічного розвитку України.

Розвиток промисловості. Перетворення України на вугільно-металургійну базу Російської імперії. Залізниця. Міста. Торгівля. Розвиток товарного виробництва в сільському господарстві. «Цукрова революція». Підприємці Терещенки, Смиренки. Товарне хліборобство. Зміни в класовій структурі населення. Економічний розвиток західноукраїнських земель у складі Австро-Угорщини. Переселенські рухи українців наприкінці XIX ст.

Національне гноблення українців у складі Російської імперії. Заборона української мови (Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р.). «Хлопомани». Народовці та москвофіли. Культурно-освітнє товариство «Просвіта» у Львові. Активізація українського національного руху. Перший український журнал «Основа». Громади. М. Драгоманов, його місце у формуванні національної свідомості українців. «Братство тарасівців», «Молода Україна». Формування політичних партій.

Політика русифікації. Освіта і наука. Громадські наукові організації у Києві, Харкові, Одесі. Наукове товариство ім. Т.Шевченка у Львові. Розвиток природничих наук (І.Мечников, М. Гамалія, М. Бекетов та ін.). Література. Творчість І. Франка, П. Грабовського, П. Мирного. Становлення національного театру. М. Кропивницький, М.Старицький, І.Карпенко-Карий (Тобілевич). Перша українська професійна труппа: М. Заньковецька, М. Садовський. Розвиток української музики (М.Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович) та образотворчого мистецтва (С. Васильківський, І. Репін, К. Трутовський, Сластьон).

Суспільно-політичний і національний рух в Україні на початку XX ст.

Розвиток українського національного руху. М.Міхновський. Ліберальна і демократична інтелігенція в українському національному русі. Створення українських національних партій. Кооперативний рух. Діяльність загальноросійських політичних партій в Україні.

Причини і початок революції. Масові соціальні виступи. Збройні повстання. Піднесення національного руху. Діяльність громадських організацій, «Просвіти». Виникнення масової української преси. Боротьба у Державній Думі за автономію України та українізацію освіти. Активізація національного руху в західноукраїнських землях.

Україна в умовах столипінського політичного режиму. Розгул шовінізму проти українського національного руху. Аграрна реформа в Україні. Зростання фермерського господарства. Піднесення промислового й сільськогосподарського виробництва. Визвольні змагання на західноукраїнських землях. Поширення ідеї самостійної України. Розширення переселенського руху. Життя й діяльність української діаспори.

Освіта. Розвиток природничих наук: С. Навашин, В. Липський, Л. Смиренко, Д. Заболотний, М. Курако, І. Пуллой. Діяльність Б.Грінченка. Перші узагальнені праці з історії України О. Єфименко і М. Аркаса. Діяльність М. Грушевського, Д. Багалія, Д. Яворницького, Ф. Вовка, В.Гнатюка. Література (І.Франко, Леся Українка, М. Коцюбинський, В. Винниченко та інші). Мистецтво. Перший український стаціонарний театр. Музика (М.Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович). Живопис.

Початок Першої світової війни. Україна в планах воюючих країн. Хід воєнних дій на території

України в 1914 – 1916 рр. Господарська розруха. Окупація російськими військами територій Східної Галичини і Північної Буковини, антиукраїнська русифікаторська політика. Українські січові стрільці. Боротьба за автономію й самостійність України на фронті та в тилу.

Національно-визвольні змагання на території сучасної України 1917 – 1920 рр.

Лютнева демократична революція в Росії. Утворення Тимчасового уряду і його місцевих органів. Створення Центральної Ради. Формування української державності. I-й Універсал Центральної ради – проголошення автономії України. Створення Генерального секретаріату. II-й Універсал. III-й Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Соціально-економічні перетворення. Прихід до влади більшовиків у Росії й становище в Україні. Повалення влади Тимчасового уряду, загострення боротьби за владу між УНР і більшовицьким режимом. Підготовка Радянської Росії до війни проти УНР.

I-й Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві. Ультиматум Раднаркому. Проголошення радянської влади в Україні. Перший уряд Радянської “УНР”. Початок загального наступу радянських військ проти УНР. IV-й Універсал Центральної ради. Проголошення незалежності УНР. М. Грушевський – перший президент УНР. Бій під Крутами. Захоплення Києва військами М. Муравйова. Політика більшовиків в Україні. Початок переговорів у Бресті між УНР і країнами Четверного союзу; умови договору. Падіння радянської влади в Україні. Останні дні Центральної ради.

Прихід австро-німецьких військ в Україну. Переворот 29 квітня 1918 р. Проголошення Української Держави, Гетьман П. Скоропадський. Внутрішня і зовнішня політика гетьманського уряду. Національно-культурна політика. Створення Української Академії наук. Створення Директорії, її склад. Антигетьманське повстання. Внутрішня і зовнішня політика Директорії УНР. С.Петлюра. Акт Злуки ЗУНР і УНР. Злука (січень 1919 р.).

Початок неоголошеного наступу військ РСФРР на Україну. Поразки військ Директорії. Перехід на сторону більшовиків отаманів Григор'єва і Махна. Захоплення більшовицькими військами Києва. Установлення радянського контролю над більшою частиною України. Більшовицький режим. Масовий вивіз продовольства з України. Антибільшовицький опір в Україні. Вторгнення Добровольчої армії генерала Денікіна в Україну. Контрнаступ військ Директорії УНР і ЗУНР. Денікінський режим в Україні. Наступ військ радянської Росії й поразка денікінців. Відновлення радянської влади в Україні.

Політика РКП(б) щодо України у 1920 р. Більшовики й українські соціалістичні партії. Криза в КП(б)У. Вибори до Рад 1920 р. Політика “воєнного комунізму” в Україні. Червоний терор. Опір більшовицькому режимові. Перший зимовий похід армії УНР.

Причини і початок радянсько-польської війни. Варшавський договір УНР і Польщі. Наступ польсько-українських військ. Контрнаступ радянських військ. Закінчення радянсько-польської війни і розрив Польщі з УНР. Ризький мир та його наслідки для України. Розгром армії Врангеля. Штурм Криму. Червоний терор у Криму. Другий зимовий похід армії УНР. Падіння Директорії й згортання національно-визвольної боротьби.

Активізація визвольного руху на західноукраїнських землях після розпаду Австро-Угорської імперії. Повстання у Львові й проголошення ЗУНР. Початок польсько-української війни. Створення Української Галицької Армії (УГА). Організація держави. Об'єднання УНР і ЗУНР. Наступ польських військ. Міжнародна ізоляція ЗУНР. Чортківська офензива. Включення Буковини і Хотинщини до Румунії, Закарпаття – до Чехословаччини.

Утворення УСРР. Українська СРР у 20 – 30-і роки ХХ століття.

Соціально-економічне становище України на початку 1921 р. Розруха народного господарства у період “воєнного комунізму”. Крах спроби встановлення комуністичного виробництва та комуністичного розподілу. Політична криза початку 1921 р. Антирадянські повстання. Голодомор 1921 – 1922 рр. Запровадження Нової економічної політики. Відбудова сільського господарства й промисловості. Кооперативний рух. Обмеженість НЕПу. Формування адміністративно-командної системи. Україна й утворення СРСР.

Політика більшовиків у галузі культури. Політика українізації, «Червоний ренесанс». Розвиток освіти. Вища школа. Наука. Українська література 20-х років. Творчі організації. Образотворче

мистецтво.

Радянська модернізація в УСРР на рубежі 1920-х – 1930-х років. Курс на індустріалізацію. Досягнення і провали перших п'ятирічок. Зниження матеріального добробуту населення. Нормування розподілу продуктів харчування. Промисловість Радянської України у міжвоєнний період.

Підміна кооперування колективізацією. “Розкуркулювання” селянства, насильницьке залучення до колгоспів. Наслідки колективізації. Пограбування селян. Голодомор 1932 – 1933 рр., його трагічні наслідки. Політвідділи МТС. Колгоспи в системі командної економіки.

Сталінське культурне будівництво. Згорання українізації. Особливості розвитку культури України в 1930-ті роки. Ліквідація неписьменності дорослих. Стан шкільної освіти. Робітфаки. Вища школа, розвиток науки. Перші політичні процеси. Трагічна доля діячів української літератури та мистецтва. Кіно, радіомовлення. Періодичні видання. Гоніння на церкву. Заборона УАПЦ. Нищення культурних пам'яток.

Адміністративний устрій України. Зміни в соціально-класовій структурі суспільства. Декларативний характер Конституції УРСР 1937 р. Сталінщина та її провідники в Україні. Масові репресії в Україні, деформація морально-політичних стосунків у суспільстві.

Західноукраїнські землі в 1920 – 1939 рр.

Політичне й соціально-економічне становище. Статус західноукраїнських земель у 1920 – 1930-ті роки. Денаціоналізація українського населення. Стан розвитку промисловості і сільського господарства. Масова еміграція. Іноземна колонізація. Партії і політична боротьба в Західній Україні. Українське національно-демократичне об'єднання. Д. Левицький. Радикальна партія. Компартія Західної України (КПЗУ). Формування та діяльність Організації Українських Націоналістів (ОУН). Є. Коновалець, А. Мельник, С. Бандера. Інтегральний націоналізм Д. Донцова. Український монархізм В. Липинського. Політичні партії на окупованих Румунією землях України. Особливості політичної боротьби в Закарпатті. Русофільство. Русинство. Українофільська течія. Проголошення Карпатської України 1939 р. А. Волошин. Окупація Закарпаття Угорщиною.

Україна у роки Другої світової війни 1939 – 1945.

Радянсько-німецький пакт про ненапад і таємний протокол до нього. Початок Другої світової війни. Анексія Радянським Союзом Західної України й Бессарабії. Встановлення радянської влади. Масові репресії й депортації місцевого населення. Значення та історичні наслідки «возз'єднання» західноукраїнських земель з УРСР.

Напад Німеччини на СРСР. Режим воєнного стану. Мобілізаційні заходи. Евакуація на схід. Бойові дії на території України у 1941 – 1942 р. Причини невдач Червоної армії. Оборона Одеси, Києва й Севастополя. Окупаційний режим. Масові знищення людей. Народна боротьба на окупованій території. Рух Опору в Україні. Радянське підпілля і партизанський рух. ОУН на початку війни. Створення УПА та її боротьба на два фронти.

Початок розгрому німецьких загарбників в Україні. Битва за Дніпро, бої за Київ, наступ Червоної армії на Правобережжі і в Криму. Відновлення контролю СРСР над усіма українськими територіями. Початок відбудови промисловості, транспорту і сільського господарства. Депортація кримських татар з Криму. Внесок українського народу в перемогу в Другій світовій війні. Ціна перемоги для України.

УРСР в 1945 – середині 1950-х років.

Розв'язання проблеми територіальних кордонів між Україною та Польщею. Операція “Вісла”. Завершення возз'єднання українських земель у межах радянської України. Українська РСР – засновник і член Організації Об'єднаних Націй.

Відбудова й розвиток промисловості. Становище в сільському господарстві. Голодомор 1946 – 1947 рр. Радянізація західних областей. Колективізація західноукраїнського села. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Масові репресії та депортації населення. Боротьба ОУН та УПА з радянською репресивною машиною. Р. Шухевич. Придушення збройного опору.

Вплив сталінщини на політичну систему та суспільно-політичні процеси. “Чистка” національних кадрів. “Ждановщина” в Україні. Утиски інтелігенції.

УРСР за часів „хрущовської відлиги” та „застою” (друга половина 1950 – середина 1980-х рр.).

Перші кроки десталінізації суспільного життя. Входження Кримської області до складу України. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення і суперечливі процеси у сфері культури. Початок діяльності “шістдесятників”. Вплив на Україну кремлівського перевороту 1964 р.

Спроби економічних реформ 1965 – 1967 рр. Розвиток екстенсивного шляху. Підміна економічних методів керівництва народним господарством адміністративно-командними методами. Наростання труднощів та недоліків у сільському господарстві. Проблеми соціальної сфер, залишковий принцип надання для неї ресурсів. Порушення законності, ігнорування особистих прав і свобод людини. Русифікація. Зростання соціальної апатії населення. Правозахисний рух. Посилення національно-визвольного руху в 1970 – 1980-х роках, його учасники, репресії щодо них.

Україна на шляху до свободи і незалежності (кінець 1980-х – початок 1990-х років).

Українське суспільство в умовах проголошеного курсу «перебудови». Кризові явища в суспільстві. Новий етап національно-визвольного демократичного руху. Посилення суспільно-політичної активності населення республіки. Вибори до Рад народних депутатів. Діяльність Верховної Ради УРСР. Зростання національної самосвідомості. “Декларація про державний суверенітет УРСР”. Створення нових політичних партій і рухів та їх роль в активізації суспільно-політичного життя.

Освіта. Початок перебудови середньої й вищої школи. Становище в науці. Роль літератури й мистецтва в оновленні суспільства. Відродження української національної культури. Закон про мови в Україні. Релігійні конфесії в Україні, міжконфесійні стосунки.

Проголошення Незалежності України. Розбудова держави у 1990 – на початку 2010-х років. Війна України за незалежність.

Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. «Акт проголошення незалежності України» 24 серпня 1991 року. Заборона діяльності компартії України. Всеукраїнський референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук. Розпад СРСР. Символіка України. Проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв’язання. Президентські вибори 1994 р. Леонід Кучма. Активізація зовнішньополітичної діяльності України: вступ України до Ради Європи та інших європейських і світових структур. Прийняття Конституції України. Шляхи розв’язання сучасних соціально-економічних і політичних проблем новим керівництвом держави. Становище в галузі культури. Соціально-економічний розвиток України 1998 – 2004 рр. Особливості президентської виборчої кампанії 2004 – 2005 рр. Помаранчева революція. Віктор Ющенко. Соціально-економічний розвиток України 2005-2009 рр. Президентство Віктора Януковича та його наслідки для України. Соціально-політичні процеси в Україні 2010 – 2013 рр. Політична криза в Україні 2013 року. Революція гідності. Анексія Криму Росією, початок російської агресії на сході та південному сході України у 2014 році. Президентські вибори 2014 року. Антитерористична операція. Гібридна війна путінської Росії проти України. Мінський процес. Україна на шляху реформ, співпраця з країнами Європейського союзу та США. Декомунізація в Україні. Урядова криза 2016 року. Ситуація на сході України у 2016 – 2017 рр. Євроінтеграційний поступ України 2014 – 2019 рр. Реформи в Україні у 2014 – 2019 рр. Президентські вибори 2019 року. Зовнішня та внутрішня політика Президента В. О. Зеленського у 2019 – 2024 рр. Парламентські вибори 2019 року: передвиборна кампанія та результати вибору. Монобільшість “Слуги народу” у Верховній Раді. Уряд О. В. Гончарука та старі українські проблеми. Урядова криза 2020 року. Уряд Д. Шмигала та його робота у 2020 – 2024 рр. Україна в умовах світової пандемії COVID-19. Весінній та зимовий локдаун і їхні наслідки для України. Діяльність опозиційних сил в Україні в роки президентства В. Зеленського. Наступ В. Зеленського на проросійські інформаційні ресурси в Україні. Військові дії на Сході України та діяльність української дипломатії на європейському та світовому рівнях у 2019 – на початку 2022 року. Початок повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року. Бої на київському,

чернігівському, сумському, харківському, донецькому, запорізькому, херсонському та миколаївському напрямках у лютому – квітні 2022 року. Геноцид українців на тимчасово окупованих територіях. Трагедія Бучі, Гостомеля, Ірпіня, Бородянки та інших міст і сіл України. Провал російського блицкригу. Хід війни у 2022 – 2024 роках. Масові ракетні обстріли території України, організація окупантами екологічної катастрофи на півдні України після підризу Каховської ГЕС влітку 2023 року. Консолідація українського суспільства, волонтерський рух, модернізація Збройних сил України в умовах війни. Українська дипломатія в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну, формування антиросійської коаліції.

БЛОК Б **ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ХХ–ХХІ СТОЛІТТЯ**

Вступ.

Завдання і структура курсу. Джерела. Перший період Новітньої історії. Періодизація першої половини ХХ ст. Провідні країни світу на початку ХХ ст.: основні тенденції соціально-економічного, політичного розвитку. «Пробудження Азії».

Основні тенденції соціально-економічних та політичних перетворень у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст. Світові інтеграційні та глобалізаційні процеси.

Передумови Першої світової війни. Війна та її наслідки.

Міжнародні кризи та конфлікти на початку ХХ ст. «Гонка озброєнь», посилення мілітаризму. Причини, привід до Першої світової війни. Стратегічні плани противників.

Початок Першої світової війни. Бойові дії в 1914 р. «Диво на Марні».

Позиційна криза. Розширення масштабів війни. Бойові дії 1915—1916 рр.

Вступ у війну США. Вихід Росії з війни. «Битва кайзера». Поразка Німеччини та її союзників. Комп'єнське перемир'я.

Російська революція 1917 р. Прихід до влади більшовиків. Громадянська війна. «Воєнний комунізм». Спроба експорту комуністичної революції.

Розпад багатонаціональних імперій і утворення нових незалежних держав у Європі.

Повоєнне облаштування світу. Версальсько-Вашингтонська система договорів.

«14 пунктів» В. Вільсона. Паризька мирна конференція. Версальський договір. Створення Ліги Націй. Мирні договори із союзниками Німеччини.

Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її переваги та недоліки.

Основні питання міжнародних відносин. Спроба перегляду повоєнних договорів у 1920-ті рр. і створення системи колективної безпеки. Пакт Бріана-Келлога. Джерела нестабільності.

Провідні держави світу в 1920—1930-х рр.

Зміна статусу провідних країн світу після Першої світової війни. Період економічної стабільності. Причини, прояви та наслідки світової економічної кризи 1929—1933 рр. (Великої депресії). Пошуки шляхів подолання кризових явищ в економіці й суспільному житті. Початки державного регулювання соціально-економічних процесів.

Консерватизм, лібералізм. Робітничий, соціалістичний і комуністичний рухи. Фашизм.

Доба «проспериті» (процвітання) у США. Прояви Великої депресії. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта та його основні підсумки.

Реформи Д. Ллойд Джорджа. Ірландське питання. Велика Британія у роки стабілізації та Великої депресії. Династична криза. Спроби реформування Британської імперії.

Політичний та соціально-економічний розвиток Франції у 20-х рр. ХХ ст. Уряди Народного фронту. На шляху до національної катастрофи.

Листопадова революція та становлення Веймарської республіки в Німеччині. Світова економічна криза в Німеччині. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині. А. Гітлер. Економічна, соціальна та ідеологічна політика гітлерівського режиму. Войовничий антисемітизм.

Прихід до влади в Італії Б. Муссоліні. Фашизація Італії. Створення корпоративної системи. Експансіоністські претензії.

Диктатура Прімо де Рівери. Революція 1931 р. Уряд Народного фронту. Громадянська війна Ф. Франко.

СРСР. Країни Центральної та Східної Європи

Утворення СРСР. Становлення тоталітарного режиму. Й. Сталін.

Становлення Другої Речі Посполитої. Переворот 1926 р. Ю. Пілсудський. Національні питання. Становлення Чехословаччини. Т. Масарик. Національні питання.

Угорська революція. Режим Горті. Румунія в міжвоєнні роки. Королівська диктатура. Встановлення режиму Й. Антонеску.

Болгарія. Режим А. Стамболійського. Перевороти. Королівська диктатура. Борис III. Від Королівства сербів, хорватів і словенців до Югославії. Національна проблема.

Країни Азії та Латинської Америки.

Японія. Провал процесів демократизації суспільства. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансія.

Китай. Національна революція. Чан Кайші. Початок протистояння між Комуністичною партією Китаю і Гомінданом.

Розгортання антиколоніальної боротьби в Індії. Махатма Ганді. Ненасильницький рух опору.

Розпад Османської імперії. Турецька республіка за правління К. Ататюрка. Арабські держави. Витоки Палестинської проблеми. Національна революція в Персії. Встановлення династії Пехлеві.

Латинська Америка. Особливості економічних і політичних процесів у регіоні. Протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.

Міжнародні відносини 1930—х рр. Назрівання Другої світової війни.

Зовнішньополітичні пріоритети провідних країн світу. Спроби створення системи колективної безпеки країнами Заходу. Активізація антивоєнних рухів.

Процес утворення вогнищ війни на Далекому Сході, Африці та Європі.

Формування блоку агресивних держав осі Рим—Берлін—Токіо. Витоки, прояви та наслідки політики «умиротворення».

Причини радянсько-німецького зближення (весна 1939 р.), провалу англо-франко-радянських переговорів у Москві (літо 1939 р.) та радянсько-німецького пакту про ненапад (пакт Молотова - Ріббентропа) і таємних протоколів до нього (23 серпня 1939 р.).

Друга світова війна. Світ після війни.

Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Воєнні дії на першому етапі війни (1939 — червень 1941 р.). Загарбання нацистською Німеччиною Європи. «Битва за Англію». «Битва за Атлантику».

Напад Німеччини на СРСР. Перебіг подій на радянсько-німецькому фронті у 1941—1942 рр. Бойові дії в Північній Африці. Вступ у війну США. Перл-Харбор. Бойові дії на Тихому океані. Створення антигітлерівської коаліції. Корінний перелом у війні: Сталінградська битва, битва під Ель-Аламейном, бій біля атолу Мідуей.

Особливості окупаційного режиму та Руху Опору на окупованих територіях. Голокост.

Поразка німецьких військ на Орловсько-Курській дузі, «битва за Дніпро» — завершення корінного перелому на радянсько-німецькому фронті. Поразка німецьких та італійських військ у Тунісі. Висадка англо-американських військ в Італії. Перебіг бойових дій у Тихому океані.

Вигнання німецьких військ та їх союзників із території СРСР, перенесення воєнних дій у Центральну та Східну Європу. Відкриття Другого фронту. Завершальний період війни в Європі та Азії.

Зміни у світі внаслідок Другої світової війни. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни для народів світу. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини. Сан-Франциська конференція. Створення ООН. Нюрнберзький та Токійський процеси над воєнними злочинцями.

США та Канада. Країни Західної Європи.

Основні тенденції розвитку країн Заходу у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст. Добробут для всіх. Консервативна революція. Становлення постіндустріального суспільства. Інтеграційні процеси. Європейський Союз.

Утвердження США як провідної країни повоєнного біполярного світу. Президентство Г. Трумена та Д. Ейзенхауера. Масовий демократичний та антивоєнний рухи. Мартін Лютер Кінг. Внутрішня та зовнішня політика адміністрацій Дж. Кеннеді, Л. Джонсона, Р. Ніксона. «Уотергейтський скандал».

США наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. Рейганоміка. «Нова економічна філософія» Б. Клінтона. Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети американських президентів початку ХХІ ст.

Канада. Внутрішньо- і зовнішньополітичний курс урядів. Утвердження незалежності. Конституційна реформа 1982 р. Проблема Квебеку.

Німеччина. Створення ФРН і НДР. Німецьке «економічне диво».

Об'єднання Німеччини. Роль Німеччини на сучасному етапі.

Велика Британія. «Хвора людина Європи». Внутрішня і зовнішня політика лейбористських та консервативних урядів. Тетчеризм. Країна на сучасному етапі.

Франція. Соціально-економічний та політичний розвиток Четвертої

Республіки. Становлення П'ятої Республіки. Ш. де Голль. Травневі події 1968 р. Франція наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Італія. Проголошення республіки. Італійське «економічне диво». Боротьба з мафією. Соціально- економічний і політичний розвиток країни наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

СРСР у другій половині ХХ ст. та його розпад. Країни Центральної та Східної Європи.

Наслідки Другої світової війни. Відбудова економіки. Завершення епохи Сталіна. «Хрущовська відлига». Криза радянської моделі розвитку.

«Перебудова» та розпад СРСР (1985—1991 рр.). Росія та нові незалежні держави.

Становлення прорадянських режимів у Польщі, Угорщині, Болгарії, Румунії, Чехословаччині, Югославії. Утворення системи світового соціалізму. Кризові явища 60—80-х рр. ХХ ст.

Демократичні революції, особливості їх здійснення. Політичні, економічні та соціальні трансформації посткомуністичного суспільства. Роль країн Центральної та Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах.

Розвиток провідних країни Азії, Африки та Латинської Америки.

Розпад світової колоніальної системи. Етапи деколонізації. Шляхи розвитку незалежних держав. Нові індустріальні країни.

Японія. Повоєнне реформування країни. Японське «економічне диво». Внутрішня та зовнішня політика.

Китай. Завершення громадянської війни. Проголошення КНР. Соціально-економічні експерименти китайських комуністів. Культ особи Мао Цзедуна. Реформування економіки Китаю наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Південна Азія. Перемога народів Індії в боротьбі за незалежність. Розвиток Індії у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Країни Близького та Середнього Сходу, Африки. Утворення держави Ізраїль. Близькосхідна проблема та шляхи її врегулювання. Ісламська революція в Ірані. «Арабська весна».

Здобуття незалежності народами Африки. Крах апартеїду на Півдні Африки. Африка на сучасному етапі розвитку.

Латинська Америка. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону в повоєнний час. Революції і диктаторські режими.

Міжнародні відносини у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.

Виникнення, розгортання, основні етапи «холодної війни». Міжнародні кризи і конфлікти в 40—80-х рр. ХХ ст.

Світ наприкінці XX — на початку XXI ст. Спроба Росії зламати систему міжнародних відносин, що склалася після «холодної війни». Міжнародний тероризм.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Питання III рівня складності

Кількість балів	Характеристика відповіді
49-60	абітурієнт отримує за: <ul style="list-style-type: none">• глибокі та системні знання історичних подій, явищ, лідерів (10 балів);• уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів (10 балів);• представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ (10 балів);• застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи) (10 балів);• користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішення складних проблемних завдань (10 балів);• вміння логічно і творчо викласти матеріал в письмовій формі (10 балів);
36-48	виставляється, коли абітурієнт: <ul style="list-style-type: none">• вільно оперує вивченим матеріалом (8 бали);• має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях (8 бали);• правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними (8 бали);• досконало володіє історичною та політичною картою (8 бали);• здатен опрацьовувати матеріал самостійно (8 бали);• користується додатковими джерелами історичної інформації (8 бали);
25-35	виставляється в разі, якщо абітурієнт: <ul style="list-style-type: none">• знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями (7 бали);• орієнтується в хронології (7 бали);• підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами (7 бали);• здатен використовувати під час відповіді карти, схеми (7 бали);• відповіді непослідовні та нелогічні (7 бали);
0-24	абітурієнт отримує, якщо він: <ul style="list-style-type: none">• може дати відповідь з кількох простих речень (4 бали);• здатен відтворити окремі частини теми (4 бали);• має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами (4 бали);• слабо орієнтується в хронології подій (4 бали);• має лише загальне уявлення про історичну карту (4 бали);• розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними (4 бали);

Питання II рівня складності

Кількість балів	Характеристика відповіді
25-30	абітурієнт отримує за: <ul style="list-style-type: none">• глибокі та системні знання історичних подій, явищ, лідерів (5 бали);• уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів (5 бали);

	<ul style="list-style-type: none"> • представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ (5 бали); • застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи) (5 бали); • користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки вирішення складних проблемних завдань (5 бали); • вміння логічно і творчо викласти матеріал в письмовій формі (5 бали);
21-24	<p>виставляється, коли абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вільно оперує вивченим матеріалом (4 бали); • має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях (4 бали); • правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними (4 бали); • досконало володіє історичною та політичною картою (4 бали); • здатен опрацювати матеріал самостійно (4 бали); • користується додатковими джерелами історичної інформації (4 бали);
13-20	<p>виставляється в разі, якщо абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями (4 бали); • орієнтується в хронології (4 бали); • підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами (4 бали); • здатен використовувати під час відповіді карти, схеми (4 бали); • відповіді непослідовні та нелогічні (4 бали);
0-12	<p>абітурієнт отримує, якщо він:</p> <ul style="list-style-type: none"> • може дати відповідь з кількох простих речень (2 бали); • здатен відтворити окремі частини теми (2 бали); • має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами (2 бали); • слабо орієнтується в хронології подій (2 бали); • має лише загальне уявлення про історичну карту (2 бали); • розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними (2 бали).

Питання I рівня складності

За кожен правильну відповідь на питання I рівня складності абітурієнт отримує 4 бали, за неправильну – 0.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

1. **Мороз П. В., Мороз І. В.** Вступ до історії: підручник для 5-го класу закладів загальної середньої освіти / П. В. Мороз, І. В. Мороз. – К.: Педагогічна думка, 2018. – 176 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/5-klas-vstup-do-istoriji-moroz-2018.pdf>
2. **Щупак І. Я.** Вступ до історії : підруч. для 5 кл. закладів загальної середньої освіти / І. Я. Щупак, І. О. Піскарьова, О. В. Бурлака. – К.: УОВЦ “Оріон”, 2018. – 192 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/5-klas-vstup-do-istoriji-schupak-2018.pdf>
3. **Пастушенко Р. Я.** Вступ до історії: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. – Тернопіль: Астон, 2018. – 272 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/5-klas-vstup-do-istoriji-pastushenko-2018.pdf>
4. **Сорочинська Н. М., Мартинюк О. О.** Всесвітня історія. Історія України [інтегрований курс]: підручник для 6 кл. закладів загальн. серед. освіти / Н. М. Сорочинська,

- О. О. Мартинюк. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 224 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/6-klas-vsesvitnja-istorija-sorochinska-2019.pdf>
5. **Щупак І. Я.** Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс): підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти / І. Я. Щупак, І. О. Піскарьова, О. В. Бурлака. – К.: УОВЦ “Оріон”, 2019. – 224 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/6-klas-vsesvitnja-istorija-shchupak-2019.pdf>
 6. **Мороз П. В.** Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс) : підруч. для 6-го кл. закладів загальної середньої освіти / П. В. Мороз. – К.: Педагогічна думка, 2019. – 224 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/6-klas-vsesvitnja-istorija-moroz-2019.pdf>
 7. **Хлібовська Г. М.** Історія України : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / Г. М. Хлібовська, О. В. Наумчук, М. Є. Крижановська, І. О. Бурнейко. – Тернопіль : Астон, 2020. – 176 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/7-klas-istoriia-ukrainy-khlibovska-2020.pdf>
 8. **Свідерський Ю.** Історія України: підруч. для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти / Юрій Свідерський, Наталія Романишин. – К.: Грамота, 2020. – 176 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/7-klas-istoriia-ukrainy-sviderskyi-2020.pdf>
 9. **Власов В. С.** Історія України: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, О. Є. Панарін, Ю. А. Топольницька. – К.: Літера ЛТД, 2020. – 176 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/7-klas-istoriia-ukrainy-vlasov-2020.pdf>
 10. **Власов В. С.** Історія України: підруч. Для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В. С. Власов. – Київ : Генеза, 2016. – 256 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/8_klas_istorija_ukrajini_vlasov_2016.pdf
 11. **Швидько Г. К.** Історіяч України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. Навч. Закл. / Г. К. Швидько, П. О. Чернобай. – К.: Генеза, 2016. – 352 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/8_klas_istorija_ukrajini_shvidko_2016.pdf
 12. **Сорочинська Н. М., Гісем О. О.** Історія України: підручник для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 304 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/8_klas_istorija_ukrajini_sorochinska_2016.pdf
 13. **Струкевич О. К.** Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. К. Струкевич. – К.: Грамота, 2017. – 240 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/9_klas_istorija_ukrajini_strukevich_2017.pdf
 14. **Сорочинська Н. М., Гісем О. О.** Історія України: підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. – 272 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/9_klas_istorija_ukrajini_sorochinska_2017.pdf
 15. **Бурнейко І. О., Хлібовська Г. М., Крижановська М. Є., Наумчук О. В.** Історія України: підручник для 9класу загальноосвітніх навчальних закладів. – Тернопіль: Астон, 2017. – 296 с. – *Режим доступу:* https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/9_klas_istorija_ukrajini_burnejko_2017.pdf
 16. **Струкевич О. К.** Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / О. К. Струкевич. – К.: Грамота, 2018. – 240 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-istorija-ukrajini-strukevich-2018.pdf>
 17. **Власов В. С.** Історія України (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – К.: Літера ЛТД, 2018. – 256 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-istorija-ukrajini-vlasov-2018-stand.pdf>
 18. **Мудрий М. М.** Історія: Україна і світ: (інтегр. Курс, рівень стандарту) : підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / М. М. Мудрий, О. Г. Аркуша. – К.: Генеза, 2018. – 288 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/10-klas-istorija-ukrajini-mudrij-2018.pdf>

19. **Мудрий М. М.** Історія: Україна і світ: (інтегр. курс, рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / М. Мудрий, О. Аркуша. – К.: Генеза, 2019. – 304 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/11-klas-istorija-ukrajini-mudrij-2019.pdf>
20. **Сорочинська Н. М., Гісем О. О.** Історія України [рівень стандарту]: підручник для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 240 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/11-klas-istorija-ukrajini-sorochynska-2019.pdf>
21. **Власов В. С.** Історія України (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – К.: Літера ЛТД, 2019. – 256 с. – *Режим доступу:* <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/11-klas-istoria-ukr-vlasov-2019-stand.pdf>

3 ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ

1. Гісем О. В. Всесвітня історія. Підручник. 10 клас / О.В. Гісем. – Харків : Вид-во “Ранок” , 2018. – 176 с., іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-10-klas-2018/05-vsesvitnya-istoriya-10-klas/vsevitnya-istoriya-10kl-gisem-ranok.pdf>.
2. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Всесвітня історія [Рівень стандарту]: підручник для 10 кл. Закл. загальн. серед. освіти / Н. М. Сорочинська, О. О. Гісем. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. – 256 с.: іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-10-klas-2018/05-vsesvitnya-istoriya-10-klas/978-966-10-5357-1-nk-bohdan-vsesv-istoria-10kl.pdf>
3. Ладиченко Т. В. Всесвітня історія: (рівень стандарту) : підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. Освіти / Т. В. Ладиченко. – Київ: Генеза, 2018. – 160 с. : іл., карти. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-10-klas-2018/05-vsesvitnya-istoriya-10-klas/ladychenko-vsirs-p-10ukr-041-17-s-1.pdf>
4. Гісем О. В. Всесвітня історія (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Харків: Вид-во “Ранок”, 2018. – 240 с., іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-10-klas-2018/05-vsesvitnya-istoriya-10-klas/vsesvitnya-istoriya-10kl-gisem-ranok.pdf>.
5. Щупак І. Я. Всесвітня історія (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / І. Я. Щупак. – К.: УОВЦ “Оріон”, 2019. – 256 с.: іл., карти. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-11-klas-2019/05-vsesvitnya-istoriya-11-klas/ystoryya-11.pdf>.
6. Полянський П. Всесвітня історія (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Павло Полянський. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.: іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-11-klas-2019/05-vsesvitnya-istoriya-11-klas/gramota-vsesvit-history-11kl-sait.pdf>.
7. Гісем О. В. Всесвітня історія. Підручник. 11 клас / О. В. Гісем. – Харків: Вид-во “Ранок” , 2019. – 224 с., іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-11-klas-2019/05-vsesvitnya-istoriya-11-klas/vsesvitnia-istoriia-riven-standartu-pidruchnyk-dlia-11-klasu-zzso-o-v-gisem-o-o-martyniuk.pdf>.
8. Ладиченко Т. В. Всесвітня історія: (рівень стандарту) : підруч. для 11-го кл. закл. Заг. Серед. Освіти / Т. В. Ладиченко. – Київ: Генеза, 2019 – 160 с. : іл., карти. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-11-klas-2019/05-vsesvitnya-istoriya-11-klas/Vsesv-istoriya-11kl-stan-Ladychenko.pdf>.
9. Гісем О. В. Всесвітня історія (профільний рівень) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. серед. освіти / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Харків: Вид-во “Ранок”, 2019.– 240 с., іл. – *Режим доступу:* <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyku-11-klas-2019/05-vsesvitnya-istoriya-11-klas/vsesvitnia-istoriia-profilnyi-riven-pidruchnyk-dlia-11-klasu-zzso-o-v-gisem-o-o-martyniuk.pdf>.